

TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU TASARISININ VATANDAŞLIĞIN KAZANILMASINA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ

Feriha Bilge TANRIBİLİR*

I. Giriş

Türk Vatandaşlığı Kanunu (TVK)¹ 1964 yılında yürürlüğe girmiş ve muhtelif tarihlerde kanunun bazı hükümleri değiştirilmiş, bazı hükümleri tamamıyla yürürlükten kaldırılmış ve bazı yeni hükümler eklenmiştir. 2006 yılının Nisan ayında yeni bir Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun hazırlandığı kamuoyuna açıklanmıştır. Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı'nın "Genel Gerekçe"sinde² yeni bir vatandaşlık kanununun hazırlanmasına niçin ihtiyaç duyulduğu hususu da belirtilmiştir. Bu nedenleri şu şekilde sıralamak mümkündür: Yürürlükteki TVK'da günümüze kadar pek çok değişiklik yapılmış olması ve bu değişiklikler nedeniyle kanunun yapısının ciddi şekilde bozulması, Anayasa'nın 66. maddesinde yapılan değişiklik, yeni bir Türk Medeni Kanunu'nun hazırlanmış olması, Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi'yle uyum, vatandaşlıkla ilgili işlemlerde kolaylık getirme.³ Söz konusu tasarı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündeminde olup komisyon raporları beklenmektedir.

Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı, Türk vatandaşlığını altı bölümde düzenlemektedir: *Birinci Bölüm*, kanunun amacını, kapsamını, tanımları ve bu kanunla ilgili idari organları düzenlemektedir (m. 1-4).

---

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Devletler Özel Hukuku bilim dalı öğretim üyesi.

¹ RG, 22.2.1964-11638.

² Metin için bkz. <http://www.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0458.pdf>.

³ Gerekçe hakkında bkz. Tanrıbilir, "Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı'nın Hazırlanması Nedenleri Üzerine", (Tasarı), *TBB*, S. 72 (2007), s. 37 vd.

İkinci Bölüm'de, "Türk Vatandaşlığının Kazanılması" başlığı altında bütün vatandaşlığın kazanılması yolları ele alınmaktadır (m. 5-22). Üçüncü Bölüm'de ise, Türk vatandaşlığının kaybı yolları düzenlenmektedir (m. 23-35). Dördüncü Bölüm'ün konusu, Türk vatandaşlığının ispatı ve vatandaşlık ihtilaflarıdır (m. 36-37). Beşinci Bölüm'de, vatandaşlığın kazanılması ve kaybıyla ilgili bazı işlemler "ortak hükümler" başlığı altında yer almaktadır (m. 38-42). Altıncı ve son bölüm, "çeşitli hükümler" başlığını taşımaktadır (m. 43-47).

Devletler, kural olarak, kendi vatandaşlıklarıyla ilgili kanuni düzenlemelerini yaparlarken uluslararası hukukta yer alan ilkeleri dikkate alırlar.⁴ Bu ilkelere birisi, "herkesin bir vatandaşlığı olmalıdır" ilkesidir. Vatansızlığı önlemeye yönelik olan bu ilkeyi gözetken kanun koyucunun vatansızlığa yol açmayacak ve vatansızlığı azaltacak şekilde düzenleme yapması beklenilir. Vatandaşlıkla ilgili ikinci ilke, "herkesin sadece bir vatandaşlığı olmalıdır" ilkesidir. Bu ilkeyle mümkün olduğunca çok vatandaşlığa yol açacak kanuni düzenlemelerden kaçınılması hedeflenmektedir. Kanun koyucuların gözetmesi gereken diğer bir ilke de "kişi vatandaşlığını değiştirmede serbest olmalı ve kimseye zorla vatandaşlık yüklenmemelidir" ilkesidir. Vatandaşlık Hakkında Avrupa Sözleşmesi⁵ ise bu ilkelere ilki üzerinde önemle durmuş, 4. maddesinde vatandaşlık kanunlarında gözetilmesi gereken ilkeleri şu şekilde tespit etmiştir: Herkesin bir vatandaşlığı olmalıdır, vatansızlık önlenmelidir, hiç kimse keyfi olarak vatandaşlıktan çıkarılamamalıdır ve evlilik kendiliğinden vatandaşlık değişimine yol açmamalıdır. TVK'da vatansızlığı önlemeye ve vatansızlara vatandaşlık kazandırmaya yönelik birçok hüküm bulunmaktadır.⁶

Devletler, kendi vatandaşlıklarıyla ilgili kanuni düzenlemelerini yaparlarken anayasalarında yer alan ilkeleri de dikkate almalıdırlar.⁷ Türk kanun koyucusunun da vatandaşlık kanununun TC

⁴ Bu ilkelere hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Berki, *Devletler Hususi Hukuku*, C.I, *Tâbiyet ve Yabancılar Hukuku*, (DHH), 6. B., Ankara 1966, s. 21 vd.; Seviğ(M.R.)/Seviğ(V.R.), *Devletler Hususi Hukuku* (Giriş-Vatandaşlık), 4. B., İstanbul 1967, s. 61 vd.; Göger, *Türk Tâbiyet Hukuku*, 4. B., Ankara 1979, 16 vd.; Uluocak, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, Gözden Geçirilmiş Yeni Bası, İstanbul 1989, 6 vd.

⁵ Sözleşmenin metni için bkz. European Treaty Series, No. 166; İngilizce metin için International Legal Materials, Vol. 37(1998), S. 1-3, s. 47-55.

⁶ Bkz. Tanribilir, *Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi ve Türk Hukuku*, (Sözleşme), MHB, C. 22(2002), s. 796-797.

⁷ Bu konuda bkz. Nomer, "Türk Vatandaşlık Hukukunun Genel İlkeleri", (ilkeler),

Anayasası'nın vatandaşlığı düzenleyen 66. maddesine uygun olarak hazırlanması hususunda itina göstermesi gerekir. Anayasa'nın anılan hükmüne göre *"Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür"*. Türk vatandaşlık hukukunda esas itibariyle objektif anlamda vatandaşlık, yani vatandaşlığın kişiyle devlet arasındaki hukuki bir bağ olduğu kabul edilmiş, kişiler arasında ırk, din, dil veya başka bir nedene dayalı herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Ayrıca Anayasa'nın 66. maddesinin ikinci fıkrasına göre, *"Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür"*. Anayasa, vatandaşlığın asli kazanılması bakımından kan esasını kabul etmiş ve vatandaşlığın kazanılmasında ana ile baba arasında da herhangi bir ayırım yapmamıştır. Anayasa'nın 66. maddesinin üçüncü fıkrası ise vatandaşlık bakımından çok önem taşıyan bir ilkeye işaret etmektedir: *"Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir"*. Dolayısıyla, vatandaşlık kanununda açıkça düzenlenmemiş bir şart, ne vatandaşlığın kazanılmasında ne de kaybında aranabilir. Anayasa'nın 66. maddesinin dört ve beşinci fıkraları ise vatandaşlığı güvence altına almaktadır. *"Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz"* ve *"Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz"*.

Bu çalışmada tasarının Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin hükümleri, vatandaşlık hukukuna hakim olan ilkeler, anayasal esaslar ile yürürlükteki kanun ve ilgili mevzuat hükümleriyle karşılaştırılarak incelenecektir.

II. Tasarının Türk Vatandaşlığının Kazanılmasını Düzenleme Tarzı

Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı'na göre vatandaşlığın kazanılması başlıca iki şekilde gerçekleşmektedir (m. 5); Türk vatandaşlığı ya doğumla ya da sonradan kazanılır. Tasarının 6. maddesinde doğumla vatandaşlığın kazanılması yolları, 9. maddesinde de sonradan vatandaşlığın kazanılması yolları sayılmaktadır. Doğumla vatandaşlığın kazanılması, 6. maddeye göre iki halde mümkündür: Soy bağı esas ve

---

İstanbul Üniversitesi Cumhuriyet'in 75. Yıl Armağanı, İstanbul 1999, s. 733 vd.; Nomer, *Vatandaşlık Hukuku*, (Vatandaşlık), 15. B., İstanbul 2005, s. 48 vd.; Doğan, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 7. B., Ankara 2007, s. 36 vd.

toprak esası. Vatandaşlığın sonradan kazanılması ise, 9. maddeye göre şu hallerde mümkündür: Yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılması, evlat edinme ve seçme hakkının kullanımıyla vatandaşlığın kazanılması. Başlangıç itibariyle tasarının bu ayırımı makul ve yerinde görülmektedir.

Tasarıdan, doğumla vatandaşlığın kazanılması yollarını tespit etmek kolaydır. Ancak vatandaşlığın sonradan kazanılması yollarının alt başlıkları belirlenememektedir. Her ne kadar 9. maddede (ana başlık olarak kabul edilebilecek) sonradan kazanma yolları sayılmışsa da bu yolu düzenleyen 9-22. maddelerden alt başlıkları belirlemek çok kolay görünmemektedir. Bu zorluk, büyük ölçüde, mevcut TVK'nın yazım tekniği ve kazanma ve kayıp hallerinin sistematik ele alınmasına alışmış olmaktan kaynaklanmaktadır.⁸ Aynı düzen ve konuya hâkimiyet, doğal olarak, yeni hazırlanan kanundan da beklenmektedir. Mevcut kanunun yazım sistemi, vatandaşlığın kazanılması (veya kaybı) yolları, usul ve sonuçlar şeklindedir ve kanunu (bölüm başlıkları ile alt başlıklar kullanıldığı için) kitap gibi okumak mümkündür.

Aşağıdaki TABLO 1'de her iki metnin vatandaşlığın kazanılmasını düzenleyen hükümleri birlikte verilmiştir. Her iki metin arasındaki düzen farkı son derece bariz olarak görülmektedir. Tabloda verilen tasarı madde başlıklarına göre şu soruların cevabının araştırılması gerekmektedir:

Yetkili makam kararıyla vatandaşlığı kazanma yolları nelerdir? Evlenme yoluyla vatandaşlığı kazanma, yetkili makam kararıyla vatandaşlığı kazanma yollarından birisi midir? Aslında bu soruların cevapları birbirine bağlıdır.

Her ne kadar tasarıdaki madde başlıkları ve içeriğinden açıkça anlaşılamiyorsa da, aşağıdaki hallerde kesin olarak yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılması söz konusudur: Bunlardan *birincisi*, genel olarak vatandaşlığa alınma olarak nitelendirilebilecek olan ve 11. maddede şartları sayılan yoldur. *İkinci* yol, tasarıda "*Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller*" başlığında düzenlenen ve yürürlükteki TVK'nın istisnai olarak vatandaşlığa alınmaya tekabül ettiği kabul

⁸ TVK'nın genel yapısı hakkında bkz. Berki, "Yeni Vatandaşlık Kanunu'nun Tâbiyetin Kazanılması ve Kaybı Hakkında Kabul Ettiği Esaslar", (Esaslar), E. E. Hirsch'e Armağan, Ankara 1964, s. 300 vd.

edilebilecek olan haldir. Üçüncü yol ise, Türk vatandaşlığının yeniden kazanılmasıdır. Yeniden vatandaşlığın kazanılması da ikamet şartının aranıp aranmamasına göre ikiye ayrılmaktadır (m. 13-14).

Tasarının yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılmasını düzenleyen hükümleri arasında, süre hesabına ilişkin 15. maddeden sonra, 16. maddede “*Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması*”na yer verilmiştir. Ancak evlenmenin, yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılmasının türü olduğuna dair ne tasarının 16. maddesinin metninde ne gerekçede açık ifade bulunmaktadır. Bu soruya cevap verebileceği düşünülen bir ifadeye 18. maddede rastlanılmaktadır. Tasarının “*yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasında usul ve esaslar*” madde başlığını taşıyan 18. maddesinde 11 ve 16. maddeler uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların izleyecekleri yol düzenlenmeye çalışılmaktadır. Anılan hükümde 16. madde uyarınca başvuranlardan durumu uygun bulunanların İçişleri Bakanlığı’nın kararıyla Türk vatandaşlığını kazanabilecekleri belirtilmektedir. Bu hükümden hareketle evlenme yoluyla vatandaşlığı kazanmanın bir yetkili makam kararı olduğu sonucuna varılabilir. Bu sonuç, 16. maddenin yetkili makam kararıyla vatandaşlığa alınmayı düzenleyen 10-19. maddeler arasında yer almasıyla da desteklenmektedir.

Kanaatimizce yeni kanunun yazma tekniği bakımından 10. maddede bir fıkra eklenmesi yerinde olacaktır: “*Yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığı, genel olarak, istisnai hallerde, yeniden alınma veya evlenme yollarından birisiyle kazanılır.*” Böyle bir ekleme yapıldığı takdirde 11. maddenin üst başlığı da “*genel olarak vatandaşlığa alınma*” olarak değiştirilmelidir.

III. Tasarıya Göre Türk Vatandaşlığının Kazanılması Yolları

A. Doğumla Kazanılan Vatandaşlık

Tasarı, asli olarak Türk vatandaşlığının kazanılmasını “*doğumla kazanılan vatandaşlık*” başlığında düzenlemiştir. Vatandaşlık, ilgilinin talebine veya yetkili makamın kararına ihtiyaç olmaksızın, doğumla birlikte kendiliğinden kazanılır. Doğumla vatandaşlık ya soy bağı ya da doğum yeri esasına göre kazanılabilir.

1. Soy Bağı Esasıyla Vatandaşlığın Kazanılması

Tasarı, yürürlükteki TVK'nın 1 ve 2. maddelerini esasen değiştirmeden daha genel ifadelerle yeniden kaleme alınmıştır.

Vatandaşlığın doğum anında çocuk ile anası veya çocuk ile babası arasında kurulan soy bağının sonucu olarak kazanılması kan esasıdır (*jus sanguinis*). Türk hukuku kan esasıyla vatandaşlığın kazanılmasında doğumun gerçekleştiği yeri dikkate almaz. Yürürlükteki TVK ile tasarıya göre doğum Türkiye içinde ve dışında gerçekleşse de önemli olan çocuk ile anası veya babası arasında soy bağının kurulmasıdır. Tasarı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK)⁹ hükümlerine paralel olarak, çocuğun evlilik içinde veya dışında doğmasına göre 7. maddeyi düzenlemiştir. Evlilik içinde Türk anadan doğan veya Türk babadan olan¹⁰ çocuk Türk vatandaşıdır. Çocuk evlilik dışında Türk anadan dünyaya geldiyse TMK sistemi gereği doğum anında kurulan soy bağının neticesi (TMK m. 282) olarak Türk vatandaşlığını kazanır. Ancak Türk babadan evlilik dışı olan çocuk ile babası arasında soy bağı, babalığa hüküm veya tanıma gibi bazı işlemler neticesinde kurulabilir. Yürürlükteki TVK bu yolları tahdidi olarak belirtmektedir. Tasarı soy bağını kuran işlemleri saymadan, genel olarak soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesini yeterli görmüştür. Böylece Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'a¹¹ göre yabancı unsurlu nesep ilişkilerinde uygulanacak hukukta (m. 16) öngörülen her türlü soy bağını kuran yol TVK uygulanması bakımından geçerli olacaktır. Bununla birlikte herhangi bir tereddüde mahal vermemek için, anılan hükme "*Türk hukuku uyarınca soy bağının kurulmasını*" ifadesinin eklenmesi yerinde olur.

Soy bağına dayanarak vatandaşlığın kazanılmasını düzenleyen hükümde dikkati çeken bir diğer husus da, TVK'ndan farklı olarak, "*Türk ana veya Türk baba*" yerine "*Türk vatandaşı ana veya baba*" ifade-

⁹ RG, 8.12.2001-24607.

¹⁰ Tasarı m. 7'de kullanılan ifade, yürürlükteki TVK'dan farklıdır: TVK, "Türk babadan olan ya da Türk anadan doğan çocuklar" derken, tasarı "Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk" ifadesini kullanmaktadır. Bu durumda "babadan doğan çocuk" sonucu çıkmaktadır ki, bu ifadenin kanunlaşma sürecinde düzeltilmesi yerinde olacaktır. Önerilen metin: "- (1) Türkiye içinde veya dışında evlilik içinde Türk vatandaşı babadan olan veya Türk anadan doğan çocuk Türk vatandaşıdır."

¹¹ RG, 12.12.2007-26728.

sinin kullanılmasıdır. Kanaatimize göre vatandaşlar devletin ismine göre hukuki kimliklerini kazanırlar; Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin vatandaşı Türk'tür. Bu husus Anayasa'nın 66. maddesinin ilk fıkrasında da açıkça ifade edilmiştir. Hukuki bağ olduğu bu kadar aşikar olan bir kelime yerine, vatandaşlık vurgusu yapılmasına hiç gerek bulunmamaktadır.

Soy bağı esasına göre ana veya babasından Türk vatandaşlığını kazananlar doğumla yabancı ana veya babalarının da vatandaşlığını soy bağı esasına göre kazanmışlarsa veya doğum yeri esasına göre yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış bulunuyorlarsa, ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılabilirler (m. 34/1, a, b).

2. Doğum Yeri Esasıyla Vatandaşlığın Kazanılması

Bir ülkenin sınırları içinde dünyaya gelen çocukların o ülke vatandaşlığını kazanması toprak esasıdır (*jus soli*). "*Herkesin mutlaka bir vatandaşlığı olmalıdır, vatansızlık önlenmelidir*" direktif ilkesinin gereği olarak, Türk kanun koyucusu, yürürlükteki TVK ve tasarıda kan esasının yanı sıra toprak esasına¹² da yer verilmiştir: Çocuğun Türkiye'de doğması ve doğum anında (ana babasının) vatandaşlığını kazanamamış olması gerekir. Her iki metin arasında ifade farklılığı olmakla beraber, sonuçta her ikisi de çocuğun doğum anında vatansız kalmasını aramaktadır. TVK, "*vatandaşlığını ana babasından doğumla kazanamayan çocuklara*" Türk vatandaşlığını verirken, tasarı "*yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan*" çocuğa Türk vatandaşlığının verilmesini öngörmektedir. Biraz dolambaçlı bir yol izlenmekle birlikte, tasarinin da TVK ile aynı anlama sahip olduğu gerekçeden anlaşılmaktadır.¹³ Ancak bu ifadenin içerdiği tuhaflığa da işaret edemeden geçmek mümkün görünmüyor. Hüküm içinde ana babanın "*yabancı*" olduğunu belirtmenin ne gibi bir amacı olduğu anlaşılammaktadır. Soy bağıyla Türk vatandaşlığının kazanılması yolu açıkça düzenlendikten sonra bu sınırlama yerinde görülmemiştir. Kal-

¹² Berki, "Türk Vatandaşlığı Hukukunda Toprak Esasının Gelişmesi", (toprak esası), *AHFD*, C. 27(1970), S.1-2, s. 67 vd.

¹³ Gerekçe, m. 8. Bu arada gerekçedeki "*Türkiye'de doğan ve ne anadan ne de babadan dolayı vatandaşlık kazanamayan çocuklar*" ifadesinin Türkçe dil kuralları bakımından (ne... ne ... kazanan) düzeltilmesi yerinde olur.

dı ki, ana babanın yabancı olmasının aranması halinde Türk babadan evlilik dışında olan çocuğun doğum yeri esasıyla vatandaşlık kazanmasını engelleyecektir.

TVK'da olduğu gibi, tasarı da Türkiye'de bulunmuş çocukların, aksi sabit olmadıkça Türkiye'de doğmuş sayılacaklarını belirtmekte ve toprak esasıyla Türk vatandaşlığını kazanmalarını öngörmektedir (m. 8/II).

Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşlığını kazanan çocuk, sonradan yabancı ana veya babasının vatandaşlığını kazanmışsa, ergin olmasından itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılabilir (m. 34/1, ç).

B. Sonradan Kazanılan Vatandaşlık

"Sonradan kazanılan vatandaşlık", tasarının 9-22. maddeleri arasında düzenlenmiştir. TVK Tasarısı'nın 9. maddesinde vatandaşlığın üç halde sonradan kazanılacağı belirtilmektedir:

- a. Yetkili makam kararı (m. 10 vd.),
- b. Evlat edinme (m. 20) ve
- c. Seçme hakkının kullanılması (m. 21-22).

1. Yetkili Makam Kararıyla Vatandaşlığın Kazanılması

Kişinin herhangi bir devlet vatandaşlığını o devletin kanunlarında belirtilen şartları yerine getirmesi halinde kanunla belirlenen yetkili bir makamın kararıyla kazanması, telsik olarak adlandırılır. Söz konusu halde, ilgili doğum dışındaki bir sebeple, yetkili makam kararıyla bir devletin vatandaşlığını kazanır.¹⁴

Türk vatandaşlık hukukunda, yetkili makam kararıyla vatandaşlığa alınma esasen bir hak olarak görülmemektedir.¹⁵ Başka bir ifadeyle vatandaşlığa alınmak isteyen yabancı, vatandaşlığa alınma şartlarını taşıdığını ileri sürerek karar verilmesini talep edemez. Bu husus, TVK'nın "*alınabilir*" (m. 6, 7, 8) ifadesi ve tasarının ilgili maddesindeki açık hükümlerle (m. 10) belirtilmiştir.

¹⁴ Bkz. Berki, DHH, s. 75; Göger, s. 66.

¹⁵ Bkz. Göger, s. 62 vd.; Nomer, Vatandaşlık, s. 75.

Tasarıda yetkili makam, ait olduğu maddelerde (m. 13 ve 14) ve vatandaşlığa alınma usul ve esaslarını düzenleyen 18. maddede belirtilmiştir. Tasarıya göre de vatandaşlığa alınma kararını vermeye yetkili makam, Bakanlar Kurulu ile İçişleri Bakanlığı'dır.

Yukarıda da açıklandığı üzere, yetkili makam kararıyla vatandaşlık, genel olarak, istisnai hallerde, yeniden vatandaşlığa alınma yolları ve evlenme ile kazanılmaktadır.

a. Genel Olarak Türk Vatandaşlığının Kazanılması

Bu çalışmada, yetkili makam kararıyla vatandaşlığa alınmayı düzenleyen 10 ve devamı maddelerde kullanılmamakla beraber, diğer vatandaşlığa alınma yollarından ayırt edebilme amacıyla '*genel olarak vatandaşlığa alınma*' ifadesi tercih edilmiştir.

Yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığına alınma şartlarının düzenlendiği 11. maddede, ilgiliden taşıdığı vatandaşlıktan çıkma şartını yerine getirmesinin istenilip istenilmemesine göre bir ayırım yapılmıştır. Buna göre, Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı anılan maddenin (1) fıkrasında sayılan şartları yerine getirmesi halinde ("*ek şartsız olarak*") vatandaşlığa alınabilir. Buna karşılık, anılan maddenin (2) fıkrası uyarınca, ilgiliden diğer şartların yanı sıra, taşıdığı vatandaşlıktan ayrılma "*ek şartını*" da yerine getirmesi istenebilir.

aa. Şartlar

Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılardan 11. maddede sayılan sekiz şartı¹⁶ yerine getirmeleri istenmektedir. Bu şartlardan ilk

¹⁶ Tasarı, m. 11'e göre başvuru için aranan şartlar şunlardır:

- "a) Kendi milli kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak,
  - b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,
  - c) Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,
  - ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak,
  - d) İyi ahlak sahibi olmak,
  - e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,
  - f) Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,
  - g) Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak,
- şartları aranır."

yedisi, yürürlükteki TVK'nın "genel olarak vatandaşlığa alınma" başlıklı 6. maddesinde sayılan şartlarla aynı niteliktedir, (g) bendindeki şart listeye eklenmiştir.

1. Ergin ve Ayırt Etme Gücüne Sahip Olma

Öncelikle yabancı, kendi milli kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. TVK'da sadece "reşit olma" şartı aranırken, tasarıda bu şartın yanı sıra "ayırt etme gücüne sahip olma" da aranmaktadır.¹⁷ Ergin ve ayırt etme gücünün varlığı, ilgilinin milli kanununa göre, vatansız ise Türk hukukuna göre belirlenecektir.

2. Türkiye'de Kesintisiz Beş Yıl İkamet Etme

İkinci olarak, yabancıнын başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etme şartını yerine getirmiş olması gerekir.¹⁸ TVK'dan farklı olarak tasarıda sürenin "kesintisiz" olması özelliğine işaret edilmiştir. Türkiye'de belli bir süre kesintisiz ikamet nasıl belirleneceği hususunda 15. maddede hüküm yer almaktadır. Tasarının 15. maddesi, TVK'nın 9. maddesine tekabül etmektedir.

TVK'nın 9. maddesinde "Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye'de oturanlar" ile "Türkiye'de Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre ikametgâh sahibi olanlar"¹⁹ ayırımı yapılmaktadır. Bu ayırımın özelliği, ikinci grupta yer alan kişilere yurt dışında, kanunda belirtilenden daha uzun kalma konusunda mazeret ileri sürebilme imkânının tanınmasıdır. Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre Türkiye'de ikamet edenler tedavi, öğrenim veya herhangi bir mücbir sebeple Türkiye dışına çıkmaları veya kalmaları halinde, yurt dışında geçen zamanın toplamı altı ayı geçse bile ikamet süresi kesilmiş olmaz (TVK m. 9/II).

Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre Türkiye'de ikamet etme

¹⁷ Bu ilave, doktrinde TVK m. 6/a'ya yöneltilen eleştirileri de karşılamaktadır. Eleştiriler için bkz. Nomer, Vatandaşlık, s. 77; Uluocak, s. 54; Aybay, Vatandaşlık Hukuku, İstanbul 2004, s. 115; Doğan, s. 76.

¹⁸ Tasarının Geçici Madde 1 hükmüne göre 31.12.2010 tarihine kadar Türk soylu yabancılar için ikamet süresi iki yıl olarak belirlenmiştir.

¹⁹ Bu konuda bkz. Göğer, s. 73 vd.

ve etmeme ayırımına yöneltilen eleştiriler²⁰ nazara alınarak tasarıda yabancıya sadece Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye’de oturması hali düzenlenmiştir. Anılan halde ilgililer ikamet süresi içinde toplam altı ayı geçmemek üzere Türkiye dışında bulunabilirler. Tasarının 15. maddesinin son cümlesi, TVK’nın 9. maddesinin ilk fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan hükmün tam tersi bir sonucu kabul etmektedir. TVK’na göre Türkiye dışında geçen süre, ikamet süresinden sayılmazken, tasarıya göre yurt dışında geçirilen süreler ikamet süresi içinde değerlendirilmektedir.

Bir yabancıya Türkiye’de “Türk kanunlarına göre oturması”, bu yabancıya Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun’a²¹ göre Türkiye’de ikameti anlamına gelmektedir. Tasarının gerekçesinde, “Türk kanunlarına göre ikamet anlamı” konusunda kanun metnini aşan bir ifade yer almaktadır. Gerekçede, yasal ikamet izni olmayanlar ile yasal izni²² olmakla beraber geçici sığınmacılar²³ ve öğrenim gibi nedenlerle Türkiye’de bulunanların Türkiye’de geçerli ikametgâhlarının olmadığı belirtilmektedir. Yasal ikamet izni olmayanlar, zaten Türk kanunlarına göre Türkiye’de bulunan kişilerden sayılmazlar. Ama yasal ikamet izni almış bulunan geçici sığınmacı, öğrenci gibi kişiler, gerekçeyle maddenin kapsamı dışında bırakılmaktadırlar. Ülkemizde yerleşme niyetini taşımadıkları için geçici sığınmacı, öğrenci gibi kişilerin, vatandaşlığa alınma işlemleri bakımından geçerli ikamet sahibi olmadıkları kabul edilmiştir. Öte yandan, vatandaşlığa alınmanın üçüncü şartı, vatandaşlığa alınmak isteyen kişinin Türkiye’ye yerleşmeye karar verdiğini davranışlarıyla teyit etmesidir. Türkiye’ye yerleşme niyetini gösterecek davranışlar içinde bulunma zaten vatandaşlığa alınmanın bir şartı iken bazı kişiler için önceden, gerekçeyle, karine olarak bu şartın bulunmadığını kabul etmenin isabeti tartışıla-

²⁰ Eleştiriler için bkz. Göger, s. 71-75.

²¹ RG, 24.7.1950-7564.

²² YİSHK’ya göre yabancı “ikamet izni” değil, “ikamet tezkeresi” alır.

²³ Taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler dâhil, mevzuatımızda “geçici sığınmacı” tabiri yer almamaktadır. Genellikle sığınmacı bir zaruretin sonucu ülkesini terk eden ama mülteci statüsünde bulunmayan kişiler için kullanılmaktadır (Bkz. Tanrıbilir, “Sığınma Hakkı ve Sığınmacılık”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2004, 6-10 Ocak 2004 Ankara, s. 228-237). Türkiye’ye iltica ile ilgili yönetmelikte (RG, 30.11.1994-22127) Türkiye’ye iltica eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye’den ikamet izni talep eden yabancılarla ilişkin hükümler yer almaktadır. Gerekçede sözü geçen geçici sığınmacı ifadesiyle, başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye’de oturan yabancıların kastedildikleri sonucuna varılabilir.

bilir. Çünkü eğer öğrencilerin, geçici sığınmacıların vatandaşlığa alınma taleplerine bir tahdit getirilmek isteniyorsa bunun açıkça kanunda belirtilmesi anayasal zorunluluktur (Anayasa m. 66/III). Tasarı kanunlaştıktan sonra bu kanunun uygulanmasına ilişkin olarak çıkarılacak yönetmelikte (Tasarı m. 47) kanunda belirtilmeyen bir olumsuz şarta yer verilmesi söz konusu olacaktır.²⁴

3. Türkiye’de Yerleşmeye Karar Verdiğini Davranışları ile Teyit Etmek

Türk vatandaşlığına alınma talebinde bulunan yabancının Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışlarıyla teyit etmesi gerekir. Bu şart, TVK m. 6/c’de aynen yer almaktadır. Ne tür davranışların kişinin Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini teyit edeceğine dair Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’te (TVKUİ Yön.) bazı karineler verilmiştir: Taşınmaz mal edinmek, evlenme, ticaret ve iş merkezini başka memleketten Türkiye’ye nakletmek, sermaye yatırımı yapmak gibi davranışlar (m. 10/c). Görüldüğü üzere Yönetmelikte yerleşme niyetine karine teşkil edebilecek davranışlara sadece örnek verilmiş, bu davranışlar sınırlandırılmamıştır. Maddede sayılmayan başka davranışların uygulamada yerleşme niyetine karine olarak kabul edilmesi mümkündür. Tasarı gerekçesinde, yönetmeliğin hükmüne benzer ifadelerle yerleşme niyetini teyit eden davranışları örneklemiştir.²⁵

²⁴ Bu yargıya 1) Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun’da (RG, 6.3.2003-25040) öğrencilere ilişkin herhangi bir tahdit bulunmadığı halde yönetmelik ve genelgelerle tahdit getirilmesi ve 2) Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanunda (RG, 19.10.1983-18196) bulunmayan sınırlamaların yönetmelikle getirilmesinden hareketle varılmaktadır. Bu tür düzenlemeler Anayasanın 16. maddesinin yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin milletlerarası hukuka uygun olarak “kanunla” sınırlanabileceğine ilişkin hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

²⁵ “Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışı ile teyit etmiş olmak şartı aranmaktadır. Yabancı, Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini, evlenmek, aile birliğini sağlamak, taşınmaz mal edinmek, ticaret ve iş merkezini başka memleketten Türkiye’ye nakletmek, yatırım, sermaye aktarımı gibi davranışlarla teyit etmiş olmalıdır.”

4. Genel Sağlık Bakımından Tehlike Teşkil Eden Bir Hastalığı Bulunmamak

TVK m. 6/d'de de aranılan bu şartın gerçekleşmesi için vatandaşlığı kazanmak isteyen yabancı'nın genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamalıdır. TVKUİ Yön. hükümlerine göre ilgilinin bu konuda bir sağlık kurulu raporu alması gerekmektedir. Tasarı ve gerekçesinde bu konuda bir açıklama olmamakla beraber, ileride hazırlanacak yönetmeliğe bu konuya ilişkin bir hükmün konulması muhtemeldir.

5. İyi Ahlak Sahibi Olmak

TVK m. 6/ç ile de aranılan bu şartın Türk vatandaşı olmak üzere başvuran yabancı'nın Türk örf ve adetleri ile toplumsal yaşamına aykırı bir davranış içinde bulunmamasının kastedildiği gerekçede belirtilmektedir. TVKUİ Yön.'e nazaran daha genel bir ifadeyle iyi ahlak sahibi olmanın anlamı açıklanmıştır. Doktrinde daha önce de belirtildiği üzere,²⁶ eğer yabancı Türk örf ve adetlerine aykırı bir davranış içindeyse kendisine ikamet tezkeresi verilmez. Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun'un ikamet tezkeresinin reddedileceği halleri düzenleyen 7. maddesi hükmü gereğince Türk kanun ve örf ve adetleriyle yahut siyasi icaplarıyla bağdaşmayacak durumda olan veya faaliyette bulunanların ikamet tezkeresi talepleri reddedilir. Bunun sonucu olarak zaten iyi ahlak sahibi olmayanların Türkiye'de ikamet şartını yerine getirmeleri mümkün olmayacaktır.

6. Yeteri Kadar Türkçe Konuşabilmek

Yeteri kadar Türkçe konuşabilme şartı, Türkiye'de yaşamak isteyen yabancı'nın toplumsal yaşama uyum sağlayabilmesini sağlamak amacıyla aranmaktadır. Bu nedenle de yabancı'nın meramını anlatacak kadar Türkçe bilmesi yeterlidir.

²⁶ Bkz. Göğer, s. 78. Anılan yazar, bu şartın esas itibariyle ikamet şartının aranmadığı vatandaşlığa alınma hallerinde aranmasının daha uygun olacağını belirtmektedir.

7. Türkiye’de Kendisinin ve Bakmakla Yükümlü Olduğu Kimselerin Geçimini Sağlayacak Gelire veya Mesleğe Sahip Olmak

Yeterli gelir veya bir mesleğe sahip olma şartıyla Türk vatandaşlığına alınan kişinin topluma yük olmasının önüne geçilmek istenmektedir. Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun’un ikamet tezkeresinin reddedileceği halleri düzenleyen 7. maddesi “Türkiye’de kalmak istediği müddet zarfında yaşamak için maddi imkânları meşru bir şekilde temin edemeyeceği sabit olanlar”ın ikamet tezkeresi taleplerinin reddedileceğini hükme bağlamıştır. Dolayısıyla bu kişiler bakımından zaten Türkiye’de ikamet şartının gerçekleşmesi mümkün değildir²⁷.

8. Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmamak

“Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama” şartı Türk vatandaşlık hukuku için yeni bir şarttır. TVK’nın ne genel olarak vatandaşlığa alınmayı düzenleyen 6. maddesinde ne istisnai olarak vatandaşlığa alınma ile ilgili 7. maddesinde bu şart aranmaktadır.

Bununla birlikte uygulamada gizli bir yönergeyle kimlerin vatandaşlığa alınmasının sakıncalı olduğu belirlenmiş ve bu yönerge uyarınca talepleri reddedilen kişilerin açtığı davalarda verilen kararlarda bu husus yer almıştır.²⁸ Bu kararlarda devletin genel güvenliği ve siyasi çıkarları dikkate alınarak yasanın verdiği takdir yetkisine dayanarak bu tür incelemenin mümkün olduğu belirtilmektedir.²⁹ Ancak bu tür uygulamanın ve mahkeme kararlarının Anayasa’nın 66 maddesinin üçüncü fıkrasına aykırılık teşkil ettiği açıktır. Zira idare takdir yetkisinin mevcudiyetine rağmen “kanun”da belirtilmeyen bir şartın somut olayda bulunup bulunmadığını araştıramaz, kanunda bulunmayan

²⁷ Bkz. Göğer, s. 78-79.

²⁸ Bu konudaki kararlar için bkz. Doğan / Odabaşı, *Yargı Kararları Işığında Vatandaşlık ve Yabancılar Hukuku*, Ankara 2004, s. 67 vd.

²⁹ Bkz. Nomer, s. 75. Anılan yazar, “vatandaşlığa alınmak isteyen kişiden kaynaklanan subjektif değerlendirmeler, mesela ülkenin ve kamunun güvenliğinin gözetildiği haller, somut bilgi ve belgelerle ortaya konulmadığı sürece” idarenin takdir yetkisinin genişletilmesine yol açmayacağını belirtmektedir.

bir şart nedeniyle talebi reddedemez. Anayasamıza göre vatandaşlığın kazanılması şartlarının kanunla düzenlenmesi gerekir.

Tasarının vatandaşlığa alınma şartlarını düzenleyen 11. maddesinin (g) bendine eklenen “milli güvenlik” ve “kamu düzeni” bakımından engel teşkil etmeme şartıyla, Anayasa’ya aykırı uygulamanın da önüne geçilmiş olmaktadır. Gerekçede, “*bu şartın konulması ile milli güvenlik bakımından tehlike teşkil eden ve milli menfaatler ve ülke bütünlüğü aleyhine faaliyet gösterenlerle bu faaliyetleri destekleyenlerin, bu gibi kişi veya kuruluşlarla ilişki içerisinde bulunanların ve herhangi bir isyan, sabotaj, casusluk, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, evrakta sahtecilik gibi kamu düzenini bozan faaliyetlerde bulunanların*” Türk vatandaşlığını kazanmalarının engellenmek istendiği ifade edilmektedir. Ancak anılan faaliyetlerde bulunanlar veya bulunacakları anlaşılanlar Pasaport Kanunu (m. 8) hükümlerine göre ülkeye sokulmazlar ve ülkeye girdikten sonra bu tür faaliyetlerde bulunanların ikamet tezkeresi talepleri Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun (m. 7) hükümlerine göre reddedilir. Ayrıca, Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun’a göre bu kişiler “*muzır şahıslar*” olup, sınır dışı edilirler (m. 19). Yukarıdaki bazı vatandaşlığa alınma şartları dolayısıyla Yabancılar hukuku hükümleriyle kurulan bağlantının bir benzeri de burada söz konusu olmaktadır: Milli güvenliğe ve kamu düzenine aykırı faaliyette bulunanlar ülkeye sokulmazlar, ülkeye girmişlerse ikamet tezkeresi alamazlar, ikamet tezkeresi almış olsalar da sınır dışı edilirler. Görüldüğü üzere Yabancılar Hukuku mevzuatımızda milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından tehlike teşkil edenlerle ilgili gerekli önlemler alınmıştır. Buna rağmen yine de vatandaşlığa alınmada bu şartın aranması, ancak aşırı güvenlik kaygısıyla açıklanabilir.

Muhtelif vatandaşlık kanunları incelendiğinde buna benzer herhangi bir şarta rastlanılmamaktadır.³⁰ Ancak bazı devletler, vatandaşlığa alınma talebinde bulunan kişinin belli suçlardan dolayı mahkûm olmaması şartını aramaktadır. Örneğin İtalyan Vatandaşlık Kanunu’nda³¹ yetkili makam kararıyla vatandaşlığa alınma talebi, ilgilinin kanunda sayılan suçlardan dolayı mahkûmiyetine karar verilmesi veya kamu güvenliğine ilişkin nedenin mevcudiyeti halinde reddedilmektedir (m.6). Ancak bu kanunda vatandaşlığa alınma için

³⁰ Avrupa vatandaşlık kanunları hakkında bkz <http://eucitizenship.blogspot.com/>.

³¹ İtalyan Vatandaşlık Kanunu için bkz. <http://www.culture.gouv.fr/entreelibre/Laurette/country/italy.html>.

Türk hukukunda olduğu kadar ayrıntılı şartlara yer verilmemiştir. Yine Fransız Vatandaşlık Kanunu'nda da Ceza Kanunu'nda işaret edilen suçlardan dolayı mahkum olmama şartı aranmaktadır (Fransız Medeni Kanunu m. 21-23)

Sonuç olarak, vatandaşlık hukuku gibi *kanunilik ilkesinin* cari olduğu bir alanda zaten idarenin takdirine bırakılan, vatandaşlığa alınma şartlarının çok ayrıntılı ve yabancılar hukuku mevzuatı ile de uyumlu olarak düzenlendiği halde bir de "*mili güvenlik*" ve *kamu düzeni*" gibi muğlak kavramlara yer verilmesi yerinde görülmemiştir. Bu konuda mevcut düzenlememizi de örnek olarak göstermek mümkündür. Anayasa'nın 66. maddesinin dördüncü fıkrasında geçen "*vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemler*" tabiri, TVK'nın 26. maddesinde "*çıkarma*" nedeniyle açıklığa kavuşturulmuş ve "*Türkiye'nin iç ve dış güvenliği ile iktisadi ve mali güvenliği aleyhine fiiller*" olarak tespit edilmiştir. Belirtilen kavramlarda çok genel nitelikte görünseler de maddenin devamından bu fiillerin Ceza Kanunu'na (ve ilgili kanunlara) göre belirleneceği anlaşılabilmektedir. Ancak idare bir adım daha ileri giderek TVKUİ Yön. ile hangi hükümlerin bu madde kapsamına girdiğini açıklığa kavuşturmuştur (m. 37). Görüldüğü üzere, bu suretle idarenin takdir yetkisini kullanabileceği sınırlar belirlenmiştir. Önerimiz, tasarıya da gerekçede belirlenen fiillerin düzenlendiği Türk Ceza Kanunu ve ilgili kanunlara ya atıfta bulunulması ya da gerekçedeki fiillerin madde metnine alınmasıdır. Böylece daha net, keyfilikten uzak ve vatandaşlık hukukunun mahiyetine uygun bir düzenleme yapılmış olacaktır. Böylesi bir düzenleme, aynı zamanda karşılaştırmalı hukuk verilerine de uygun olacaktır.

a. Ek Şartlı Vatandaşlığa Alınma

Yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen ilgiliden yukarıdaki şartların yanı sıra, taşıdıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartının da istenebileceği tasarinin 11. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilmiştir. Anılan hüküm ile esas itibariyle ilgilinin yukarıda sayılan sekiz şartı yerine getirmesinin gerekli olduğu, ancak yetkili makamın takdirine bağlı olarak bazı hallerde vatandaşlıktan çıkma şartının ileri sürülebileceği anlaşılmaktadır. Tasarıya göre 11. madde uyarınca vatandaşlığa alınma kararını vermeye yetkili makam (Tasarı m. 18) olan Bakanlar Kurulu bu takdir yetkisini kullanmasının esaslarını da belirlemeye yetkilidir. Maddede, anılan ek şartın hangi

anda aranacağı ve bu şartı hangi makamın ilgiliden talep edeceğine ilişkin olarak herhangi bir hüküm bulunmaması büyük eksikliklerdir.

“*Ek şartlı vatandaşlığa alınmaya*” ilişkin bu düzenlemenin temeli ise, 1989 yılında 3540 sayılı kanunla TVK’nun 10. maddesinde yapılan değişikliğe dayanmaktadır. 3540 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun³² ile TVK’nun 10. maddesinde³³ değiştirilmiş, “*şartsız vatandaşlığa alınma*” ve “*şarta bağlı olarak vatandaşlığa alınma*” olmak üzere ikili bir ayırım kabul edilmiştir.³⁴ Anılan değişiklik, Bakanlar Kuruluna vatandaşlığın kazanılmasını bir şarta bağlama yetkisi verilmiş, ancak bu şartın ne olacağı madde metninde gösterilmemiştir. 3540 sayılı kanunun gerekçesi incelendiğinde, bu şartın Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların sahip olduğu vatandaşlığı terk etmeye ilişkin olduğu görülmektedir.³⁵ Kanun koyucu gerekçede belirttiği bir hususu her nedense ilgili madde metninde açıkça ifade etmemiş ve yetkili makama yasada belirtilmeyen şartları da isteyebilme yetkisini içeren oldukça geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır. Söz konusu düzenleme, Anayasa’nın 66. maddesinin III. fıkrasında açıkça ifade edilen, vatandaşlığın kazanılması şartlarının kanunla düzenlenmesi gereğine aykırılık teşkil etmektedir. Tasarıda yer alan hüküm ile bu aykırılık giderilmiştir.

b. Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında İstisnai Haller

Tasarının 12. maddesinde bazı kişilerin sadece “*milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak*” şartıyla

³² RG., 29.4.1989-20153.

³³ TVK’nun 10. maddesi aşağıdadır:

“Şartsız olarak vatandaşlığa alınma Bakanlar Kurulu kararı tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

Bakanlar Kurulunca bir şarta bağlı olarak vatandaşlığa alınmasına karar verilenler için vatandaşlığa alınma kararı, bu şartın yerine getirildiğinin İçişleri Bakanlığınca tespit edildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder.

İki yıl içerisinde şartların yerine getirilmemiş olması halinde İçişleri Bakanlığı’nun teklifi üzerine vatandaşlığa alınma kararı Bakanlar Kurulu’na iptal edilir.”

³⁴ 3540 sayılı kanun hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tanrıbilir, “Türk Vatandaşlığı Kanununda 3540 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler”, *GÜ. İk. Ve İd. Bil. Fak. Der.*, 6(1990), S. 2, s. 518 vd.

³⁵ Nitekim uygulamada yargıya intikal eden bazı uyuşmazlıklar nedeniyle verilen kararlardan, idarenin vatandaşlığı terk şartını ileri sürdüğü anlaşılmaktadır. Bu konudaki kararlar için bkz. Doğan/Odabaşı, s. 113 vd.

istisnai olarak Türk vatandaşlığını kazanmaları hususu düzenlenmiştir. Hükmün açık ifadesine göre, bu yolla vatandaşlığın kazanılmasında genel olarak vatandaşlığa alınmadaki diğer şartlar aranmayacaktır. Bilindiği üzere yürürlükteki TVK'nın 7. maddesine göre, istisnai vatandaşlığa alınma yolundan yararlanmak isteyen kişiler ikamet ve yerleşme niyetinin dışındaki diğer vatandaşlığa alınma şartlarını yerine getirmelidirler. Ancak tasarı bu konuda köklü bir değişiklik yaparak sadece milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından sakıncalı olmama şartının varlığını yeterli görmüştür.

Tasarı m. 12, mevcut TVK m. 7'de olduğu gibi istisnai olarak vatandaşlığa alınma konusunda İçişleri Bakanlığı'nun teklifi üzerine Bakanlar Kurulunun karar vermesini öngörmüştür. Bakanlar Kurulu takdir yetkisini kullanarak vatandaşlığa alınma konusunda bir karar verecektir.

İstisnai olarak vatandaşlığa alınma yolundan yararlanabilecek kişilere, tasarı, TVK³⁶'na göre daha dar bir grubu dâhil etmiş görünmektedir. Tasarıya göre, Türk vatandaşlığını herhangi bir yolla kaybetmiş olanların sonradan doğan çocukları, Türk vatandaşı ile evli olanlar ve bunların reşit çocukları³⁷ ve Türk vatandaşı ile evlenme kararıyla Türkiye'ye yerleşmiş olanlar,³⁸ artık istisnai vatandaşlığa alınma yolundan yararlanamayacaklardır. Sayılan kişilerin dışarıda bırakılması hukuk sistemimiz ve vatandaşlık kanununun yapısı bakımından isabetli olmuştur.

³⁶ TVK m. 7'ye göre istisnai vatandaşlığa alınma yolundan yararlanabilecek kişiler şunlardır:

- a) Türk vatandaşlığını herhangi bir şekilde kaybetmiş olanların sonradan doğmuş reşit çocukları,
- b) Bir Türk vatandaşı ile evli olanlarla bunların reşit çocukları,
- c) Türk soyundan olanlarla, eşleri ve reşit çocukları,
- ç) Bir Türk vatandaşı ile evlenme kararıyla Türkiye'de yerleşmiş olanlar,
- d) Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren sosyal, ekonomik alanlarda veya bilim, teknik veyahut sanat alanlarında olağanüstü hizmeti geçmiş veya hizmeti geçeceği düşünülen kimseler,
- e) Vatandaşlığa alınması Bakanlar Kurulu'nca zaruri görülenler.

³⁷ Nomer, Vatandaşlık, s. 66; Doğan, s. 84; Güngör, "The Acquisition of Turkish Nationality by Way of Marriage Following the June 2003 Amendment", *Ankara Law Review*, 1(2004), S. 1, s. 37; Sargın, "Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda Değişiklik Yapan 2003 Tarihli 4866 Sayılı Kanun Kapsamında Bir Değerlendirme", *AHFD*, 53(2004), S. 1, s. 35 vd.

³⁸ Bu kişilerin kanuna dahil edilmesine yöneltilen eleştiriler için bkz. Nomer, Vatandaşlık, s. 84; farklı görüş için bkz. Göger, s. 81-82.

İstisnai olarak vatandaşlığa alınma yolundan yararlanabilecek kişiler şunlardır:

1. Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler. Tasarının 12/a maddesi hükmünde sayılan bu kişiler, "sportif alanlarda hizmeti geçenler" ilavesi ile, TVK'nın 7/d hükmüyle aynı niteliktedir.

2. Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler,

3. Göçmen olarak kabul edilen kişiler.

TVK'nın 7/c hükmünde sayılan "Türk soylularla eşleri ve çocukları" grubu yerine tasarıda "göçmen olarak kabul edilen kişiler" ifadesi kullanılmıştır. 5543 sayılı İskan Kanunu'na³⁹ göre "göçmen, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır." (m. 3/d). Aynı kanuna göre, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olmayan yabancılar ile Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı bulunup da sınır dışı edilenler ve güvenlik bakımından Türkiye'ye gelmeleri uygun görülmeyenler göçmen olarak kabul edilmezler (m. 4).

Kimlerin Türk soylu ve Türk kültürüne bağlı olduklarının tespiti konusunda esas itibariyle Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bakanlar Kurulu kararını ilgili bakanlıkların görüşü alındıktan sonra ve Dışişleri Bakanlığı'nın teklifi üzerine verir (m. 7).

Türkiye'ye yerleşmek amacıyla gelen göçmenler iki ayrı grupta tasnif edilmişlerdir. Bir grup, "münferit göçmen-toplu göçmen", diğer grup da "serbest göçmen-iskanlı göçmen" olarak belirlenmiştir. Aile olarak⁴⁰ Türkiye'ye yerleşmek üzere gelen münferit göçmenler ile iki devlet

³⁹ RG,, 26.9.2006-26301. Anılan kanun ile 14/6/1934 tarihli ve 2510 sayılı İskân Kanunu ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. İskan Kanununun vatandaşlıkla ilişkin düzenlemesi hakkında bkz. Öztürk Yılmaz, "5543 Sayılı İskan Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması", *TBB D*, S. 68(2007), s. 241 vd.

⁴⁰ İskan Kanunu'na göre aile olarak kabul edilen kişiler 17. maddede gösterilmiştir: " (1) Bu Kanunun uygulanmasında aile bir bütün olarak kabul edilir ve aşağıda sıralananlar aile sayılır.

a) Karı ile koca,

b) Evlenmemiş çocuklar, ana ve baba ile veya bunlardan sağ olanı ile birlikte,

arasında akdedilen bir anlaşmaya göre topluca gelen *toplu göçmenler* tasnifi, İskan Kanunu'nun üst ayırımıdır. Zira münferit veya toplu göçmen olarak gelenler serbest veya iskanlı göçmen olabilirler. *Serbest göçmenler*, devlet eliyle iskan talep etmeyen göçmenlerdir. Buna karşılık *iskanlı göçmenler* özel kanunlarla Türkiye'ye getirilen ve İskan Kanunu'na göre taşınmaz verilerek iskânları sağlanan göçmenlerdir. İskan Kanunu'nun 8. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, *iskânlı göçmenler*, sınırlarımızdan yurda girdikten sonra geçici veya kesin iskânları için belirlenen yerlerin, *serbest göçmenler* ise yerleştikleri yerlerin en büyük mülki amirine müracaatla kendileri ve aile fertleri için "Vatandaşlığa Girme Beyannamesi"ni imzalayarak *Göçmen Belgesi*⁴¹ almaya mecburdur. Göçmen olarak kabul edilenler,⁴² gerekli işlemlerin ilgili kuruluşlarca tamamlanmasından sonra Bakanlar Kurulu kararıyla vatandaşlığa alınırlar. İskan Kanunu'nun vatandaşlıkla ilgili 8. maddesinin ifadesinden anlaşılabilirdiği kadarıyla iskanlı göçmenlerin sınırdan girdikten sonra vatandaşlığa girme beyannamesini imzalama ve göçmen belgesi alma mecburiyetleri bulunmaktadır. Serbest göçmenler için maddede zaman yönünden herhangi bir açıklık bulunmamakla birlikte bu tür göçmenlerin geçici barınma yerlerinden yerleşme yerlerine gittiklerinde yetkili makamlara vatandaşlıkla ilgili başvurularını yapmaları gerekmektedir. Kanunun düzenleme şekli ve ilgili hükümlerin ifadesinden Türk soylu ve Türk kültürüne bağlı olup Türkiye'ye yerleşme amacıyla gelenler, yani göçmenlerin Türk vatandaşlığına geçmek için belge imzalama mecburiyetleri bulunduğu sonucu çıkmaktadır. O halde göçmen olarak kabul edilen kişiler, Türk vatandaşlığını İskan Kanunu'na göre her halükarda kazanacaklardır. Bu takdirde, tasarının göçmen olarak kabul edilen kişilere istisnai vatandaşlığa alınma imkânını tanıyan 12/c maddesi hükmünün uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır. Tasarı kanunlaşmadan önce bu durumun bir kez daha gözden geçirilmesi yerinde olacaktır.

c) Evli çocuklar, evli torunlar ile çocuksuz erkek ve kadın dullar başlı başına,
ç) Anasız ve babasız kardeş çocuklar birlikte ve eşit hisselerle,
bir aile olarak iskân edilirler."

⁴¹ Göçmen Belgesi, iki yıl için geçerli olup, geçici kimlik belgesi olarak kullanılır. Bu belgede, göçmenin İskan Kanunu'nun hangi maddesi uyarınca yurda kabul edildiği belirtilir.

⁴² İskan Kanunu'nun 8/4. maddesine göre, küçükler; baba ve analarına, baba veya anaları yoksa kan ve kayın hısımlarına bağlı tutulurlar. Kimsesiz gelen küçükler, yaşlarına bakılmaksızın vatandaşlığa alınırlar.

c. Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması

Yürürlükteki TVK'nın "yeniden vatandaşlığa alınma" başlıklı 8. maddesinde Türk vatandaşlığından çıkanlar(m. 20), evlenme yoluyla Türk vatandaşlığından ayrılan kadınlar (m. 19 ve 13) ile Türk vatandaşlığının kaybettirilmesine karar verilenler bu yoldan yararlanarak Türk vatandaşlığını kazanabilirler. Yeniden vatandaşlığa alınma yolundan yararlanmak isteyen bu kişilerin genel olarak vatandaşlığa alınmanın ikamet şartı dışındaki tüm şartları yerine getirmeleri gerekir.

Tasarıda yeniden vatandaşlığa alınma yolu, iki ayrı maddede ele alınmış ve TVK m. 8'den farklı bir şekilde düzenlenmiştir. Öncelikle yeniden vatandaşlığa alınmanın şartları bakımından farklılık bulunmaktadır. Yürürlükteki TVK'ndan farklı olarak, tasarıda yeniden vatandaşlığa alınmanın şartları, genel olarak vatandaşlığa alınmanın şartlarına bağlı olarak düzenlenmemiştir. Tasarıya göre bu yoldan yararlanmak isteyen kişilerin "milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunmaması", kural olarak yeterlidir. İkinci olarak bu yoldan yararlanacak olan kişiler de mevcut düzenlemeden bazı yönlerden farklıdır. Tasarının 13. maddesinde sayılan kişilerin Türk vatandaşlığını sadece "milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunmaması" şartıyla kazanabilmeleri mümkündür. Buna karşılık tasarının 14. maddesinde sayılan kişiler Türk vatandaşlığını "milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunmaması" asıl şartının yanı sıra, Türkiye'de üç yıl ikamet etmiş olmaları şartıyla kazanabilirler.

Yeniden vatandaşlığa alınma yolundan yararlanabilecek kişiler ise şu şekilde sayılmıştır: İkamet şartsız yeniden vatandaşlığa alınma yolundan çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybedenlerden süresi içerisinde seçme hakkını kullanmayanlar yararlanabilirler (m. 13). Bu halde yeniden vatandaşlığa alınma kararını vermeye yetkili olan makam, İçişleri Bakanlığı'dır.

İkamet şartlı yeniden vatandaşlığa alınma yolundan yararlanabilecek iki grup bulunmaktadır; birinci grup, Türk vatandaşlığı kaybettirilenler, ikinci grup da seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığından ayrılanlardır (m. 14). Birinci grup için yeniden vatandaşlığa alınma kararını verecek olan makam, Bakanlar Kurulu iken, ikinci grup için İçişleri Bakanlığı'dır.

d. Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılması

Tasarının 16. maddesine göre, kural olarak bir Türk vatandaşı ile evlenmek doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Bununla beraber, maddede sayılan şartları yerine getiren yabancı eş, vatandaşlık kazanmak üzere başvurabilir:

- Bir Türk vatandaşıyla en az üç yıldan beri evli olma ve evliliğin halen devam ediyor olması,
- Aile birliği içinde yaşama,
- Evlilik birliği ile bağdaşmayacak faaliyetlerde bulunmama,⁴³
- Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak.

Aranılan şartlar idareye oldukça geniş takdir yetkisi verecek niteliktedir. Bu şartların yerine getirilip getirilmediğini araştırarak olan makam, eşlerin *aile birliği* içinde yaşayıp yaşamadığını ve *evlilik birliğiyle bağdaşmayacak faaliyetlerde* bulunup bulunmadıklarını tespit etmelidir. Bunun yanı sıra bir Türk vatandaşıyla evlenmiş olan yabancı eşin Türk vatandaşlığına alınmasında milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından herhangi bir sakıncanın bulunup bulunmadığının da araştırılması icabetmektedir.

Tasarının 16. maddesinde aranılan bazı şartların konuluş amacı, TVK'nın konuya ilişkin hükmünün eksikliklerini gidermek olarak kabul edilebilir.

Yürürlükteki 4866 sayılı kanunla⁴⁴ değişik TVK'nın 5. maddesi,⁴⁵ evlenme ile Türk vatandaşlığının kazanılmasını düzenlemektedir. TVK'nın 5. maddesiyle evlenme nedeniyle kendi vatandaşlığını kaybeden yabancı eş ile maddede sayılan şartları yerine getirerek talepte bulunan yabancı eşe bu hak tanınmıştır. Talepte Türk vatandaşlığının

⁴³ Bu şart haklı olarak eleştirilmiş ve ne tür davranışların evlilik birliğiyle bağdaşmadığını tespit etmenin güç olduğuna işaret edilmiştir. Bkz. Doğan, s. 62.

⁴⁴ RG., 12.6.2003-25136.

⁴⁵ Maddenin önceki halinde bu yolla vatandaşlığın kazanılması sadece Türk erkeğiyle evlenen yabancı kadına tanınmış olup, yabancı kadının vatansız olması veya evlenme nedeniyle vatandaşlığını kaybetmesi halinde kendiliğinden veya süresi içinde talepte bulunulmasıyla sonradan vatandaşlık kazanması öngörülmüştür. 4866 sayılı kanunla değişen 5. maddede bu yol, cinsiyet ayırımı gözetilmeksizin Türk vatandaşıyla evlenen yabancı eşlere açılmıştır.

kazanılabilmesi, esas itibariyle, gerçek evlilik birliğinin mevcudiyetinin tespiti halinde mümkündür. Buna göre, bir Türk vatandaşı ile evlenme nedeniyle Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılar, en az üç yıldan beri evli olmaları, fiilen birlikte yaşamaları ve evliliğin devamı kaydıyla yetkili makama talepte bulunabilirler. Yetkili makam olan İçişleri Bakanlığı'nın yapacağı soruşturma sonunda aranan bu şartları taşıdığı anlaşılan kişiler, bu durumun tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanacaklardır.

4866 sayılı kanunun 5. maddeyi değiştiren hükmünün gerekçesinde, evlenme nedeniyle vatandaşlık için başvuran kişinin güvenlik soruşturmasına tabi tutulması uygulamasına geçileceği ve güvenlik yönünden vatandaşlığa alınmasında herhangi bir sakınca bulunmayan eşin vatandaşlık kazanabileceği belirtilmekle beraber, bu durum 5. maddenin metnine yansıtılmamıştır. Buna karşılık, Türk vatandaşıyla evlenme nedeniyle vatandaşlık kazanılmasına ilişkin usul ve esasları düzenleyen yönetmelikte⁴⁶ TVK'nın 5. maddesinde sayılan şartların yanı sıra şu şartların da aranacağı belirtilmiştir: Mücbir sebepler dışında fiilen birlikte yaşama; fuhuş yapmak, fuhşa aracılık etmek veya fuhşa zorlamak, kadın ticareti yapmak gibi herhangi bir faaliyet içinde bulunmamak; kamu düzeni, milli güvenlik ve genel ahlak açısından sakıncalı olmamak (Yön. m. 2/II). İlk şartın TVK'nda aranan şartların uygulamasına yönelik olduğu kabul edilse bile, sonuncu şart TVK'nın 5. maddesinde yer almamaktadır. Böylesi bir düzenleme de Anayasanın vatandaşlığın kazanılması ve sona ermesi şartlarının kanunla düzenlenmesini öngören 66. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırılık teşkil etmektedir.⁴⁷ Tasarının ilgili hükmü ile, TVK'nda bulunmayan bir şartı yönetmelikle arayan Anayasa'ya aykırı uygulama terk edilmiş olacaktır. Bu durumda tasarının evlilik birliğiyle bağdaşmayan faaliyetlerde bulunmama şartının da aslında Yönetmelikteki fuhuş ve kadın ticaretine yönelik faaliyetleri içerdiği düşünülebilir. Tasarıdaki bu geniş ve muğlak ifadelerin, tasarının kanunlaşmasından sonra çıkarılacak yönetmelikle Anayasa'ya ve kanuna uygun olarak düzenlenmesi beklenilmektedir.

⁴⁶ Bkz. Türk Vatandaşları ile Evlenme Nedeniyle Türk Vatandaşlığının Kazanılması ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türk Vatandaşlığını Kazanmalarına İlişkin Yönetmelik m. 2/II, c bendi (RG., 24.5.2004-25471).

⁴⁷ Bu konuda farklı görüş için bkz. Doğan, s. 67.

Tasarının 16. maddesinde Türk vatandaşı eşin ölümü halinde aile birliği içinde yaşama şartının aranmayacağı belirtilmektedir. Ancak ölüm halinde vatandaşlık işlemlerinin devam edebilmesinin en önemli şartı, Türk vatandaşı eşin yabancı eşin vatandaşlık kazanma başvurusundan sonra ölmüş olmasıdır. Yabancı eşin, Türk vatandaşı eşi öldükten sonra vatandaşlığı bu yolla kazanma imkanı bulunmamaktadır.⁴⁸

TVK'nın 5. maddesinde de düzenlenmiş bulunan butlanın vatandaşlığa etkisi, tasarıda da ele alınmış ve evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancıların evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde iyiniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza edecekleri hükme bağlanmıştır.

e. Yetkili Makam Kararıyla Vatandaşlığı Kazanmanın Usulü

Tasarı, yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığının kazanılması usulünde de değişiklik yapmakta ve vatandaşlığa alınma usulüne ilişkin 17 ve 18. maddeler uyarınca ayrıntılı düzenlemenin yönetmelikle yapılması öngörülmektedir.

Tasarının 38. maddesine göre Türk vatandaşlığına alınmayı talep eden kişi yurt içinde ikamet ettiği yer valiliğine, yurt dışında dış temsilciliklere bizzat veya bir vekil vasıtasıyla başvurmalıdır. Vatandaşlığa alınma talebinde bulunan yabancıların gerekli şartları taşıyıp taşımadığı illerde oluşturulacak "*vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu*" tarafından araştırılacaktır (m. 17). Gerekli şartları taşıdığı tespit edilen talepler, İçişleri Bakanlığı'na gönderilir. Anılan bakanlık tarafından da araştırma ve inceleme yapıldıktan sonra durumu uygun görülenlerin dosyası Bakanlar Kurulu'na gönderilir, uygun görülmeyen talepler ise reddedilir (m. 18). Eğer ilgili tasarının 12. maddesi uyarınca istisnai yoldan vatandaşlığa alınmayı talep ediyorsa işlemler İçişleri Bakanlığınca yürütülecektir (m. 18/2). Bu durumda "*vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu*", istisnai vatandaşlığa alınmada başvurular hakkında görevli degillerdir.

Tasarının 17 ve 18. maddelerinde vatandaşlığa alınma usulü, sadece 11-12 ve 16. maddeler yönünden düzenlenmiş olup, yeniden vatandaşlığa alınmaya ilişkin usul hakkında herhangi bir ifadeye rastlanılmamaktadır. Tasarı kanunlaşmadan kanunun sistematığının yanı

⁴⁸ Mevcut düzenlemenin bu yönden eleştirisi için bkz. Aybay, s. 136; Sargın, s. 38.

sıra kendi içindeki bağlantıları sağlayan hükümlerin de bir kez daha gözden geçirilmesi yerinde olacaktır.

f. Yetkili Makam Kararıyla Vatandaşlığı Kazanmanın Sonuçları

Yetkili makam kararıyla vatandaşlığa alınmanın sonuçları tasarının 19. maddesinde düzenlenmektedir. Tasarının 19. maddesi, TVK'nın 10, 15 ve 16. maddelerine tekabül etmektedir.

Türk vatandaşlığını bu yolla kazanma anı, yetkili makamın karar tarihi olarak tespit edilmiştir (m. 19/I). TVK'nın 10. maddesi uyarınca da vatandaşlığa alınma Bakanlar Kurulu kararı tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Ancak TVK, şarta bağlı olarak vatandaşlığa alınmanın hüküm ifade edeceği anı da ayrıca belirtmiştir. Tasarıda, 11. maddenin ikinci fıkrası uyarınca taşıdığı devlet vatandaşlığından ayrılma şartının arandığı hallerde bu şartın ne zaman mevcut olması gerektiği veya nasıl tespit edileceği yahut bu şartın arandığı hallerde vatandaşlığın hangi anda kazanılmış sayılacağına ilişkin herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Aslında idarenin takdirine bırakılan bu şartla ilgili olarak esasların Bakanlar Kurulu'nca tespit edileceği belirtilmekle beraber, daha önce de ifade edildiği üzere bu şartı hangi makamın hangi anda ileri süreceğinin belirtilmemiş olması eksiklidir.

Vatandaşlığa alınma kararının eş ve çocuklara etkisi, tasarının 19. maddesinin ikinci fıkrasında birlikte düzenlenmiştir. TVK'ndan farklı olarak vatansız (kadın) eşe vatandaşlık verilmesi usulü terkedilmiş, kararın eşin vatandaşlığına tesir etmeyeceği hükmüyle yetinilmiştir.

Vatandaşlığa alınma kararının çocuklara etkisi ise *"Ana veya babanın Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte velayeti kendisinde bulunan çocukları, diğer eşin muvafakat etmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır. Muvafakat verilmemesi halinde ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu ülkedeki hâkim kararına göre işlem yapılır."* şeklinde ifade edilmiştir (m. 19/II). Bu fıkrada yer alan muvafakat vermeyen eşin mutad meskeninin bulunduğu devlet mahkemesinin kararına göre Türk vatandaşlığının verilmesine ilişkin hükmün mantığı anlaşılmamıştır. Zira vatandaşlığın kazanılması ve kaybı şartlarını düzenleme yetkisi devlete ait olup, bu konuda yabancı bir devlet makamından karar verilmesini talep etme ve yabancı bir mahkemeyi görevlendirmenin nasıl mümkün olacağı merak edilmektedir. Muhtelif vatandaşlık kanunlarında

yetkili makam kararıyla vatandaşlığa alınan ana veya babaya bağlı olarak onunla birlikte yaşayan çocukların vatandaşlık kazanması kabul edilmektedir. Ancak çocukların vatandaşlık kazanması böylesi bir şarta bağlanılmamaktadır.

Vatandaşlığa alınma kararının çocuklara etkisi düzenlenirken bir başka sorun daha çıkmaktadır: “Çocuk” kimdir? Çocuğun tanımı tasarıda verilmemiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde⁴⁹ çocuk, 18 yaşın altındaki kişiler olarak kabul edilmiştir. Türk mevzuatında da çocuk farklı kanunlarda farklı şekilde tanımlanmamıştır. Bu itibarla tasarinın bir çocuk tanımı vermesi veya en azından Türk Medeni Kanunu’na atıfta bulunması yerinde olur. Üçüncü bir çözüm yolu olarak, konu kanunlar ihtilafı hukuku meselesi olarak, söz konusu çocuğun şahsi kanununa göre belirlenir (MÖHUK m. 8/1). Bu yol, TVK’nın mevcut sistemi içinde kullanılmaktadır. Ancak TVK, “çocuk” değil, “küçük” ifadesini kullanmaktadır.

Ana veya babanın vatandaşlık kazandığı tarihte kendileriyle birlikte işlem görmeyen çocuklarının vatandaşlığı kazanma şartları da ayrıca belirtilmiştir (m. 19/III). Bu çocuklar ergin olduktan sonra 11. madde uyarınca vatandaşlığa alınmayı talep edebileceklerdir. Açıkçası bu grubun ayrıca düzenlenmesinin sebebi de anlaşılammıştır. Eğer bu çocuklar, vatandaşlığa alınan ana veya babalarının velayeti altında değilseler zaten bu çocuklar, vatandaşlık kazanamıyorlar. Öte yandan, üçüncü fıkrada bu çocuklara vatandaşlığı kazanmada bir kolaylık verilmesi de söz konusu değildir. Dolayısıyla bu hükme gerek olmadığı düşünülmektedir.

Türk vatandaşlığına alınan ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanmış olan çocuklar da ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılabilirler (m. 34/1, d).

2. Türk Vatandaşlığının Evlat Edinilme ile Kazanılması

TVK’nda evlat edinilen küçük vatansız olur veya ana babası bulunmaz yahut nerede olduğu bilinmezse Türk vatandaşlığını kazanması esası kabul edilmiştir (m. 3). Tasarinın 20. maddesinde ise, bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen yedi yaşından küçük çocuğun Türk vatandaşlığını bu işlemin sonucu kazanacağı belirtilmektedir. Anılan

⁴⁹ RG,, 27.1.1995-22184.

ifadede ilk dikkati çeken husus, evlat edinilen yabancı çocuğun ancak “yedi yaşından küçük” olması halinde Türk vatandaşlığını kazanacak olmasıdır.⁵⁰ Tasarı için hazırlanan komisyon raporlarında da bu hususa işaret edilmiş ve hükmün mevzuatımıza ve taraf olduğumuz milletlerarası sözleşmelerle uyumlu hale getirilmesi önerisinde bulunulmuştur.⁵¹ İlk bakışta yadırgatıcı görünse de, muhtelif devletlerin vatandaşlık kanunlarında evlat edinme yoluyla vatandaşlığın kazanılmasında on sekiz yaştan farklı bir yaşın kullanıldığı görülmektedir.⁵² Kanaatimizce bu maddeye evlat edinme işleminin Türk hukuku bakımından geçerli sayılması şartının eklenmesi yerinde olacaktır.

Evlat edinme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan çocuk tasarının 34. maddesine göre ergin olmasından itibaren üç yıl içinde, vatansız kalmaması şartıyla seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılabilir.

3. Türk Vatandaşlığının Seçme Hakkı ile Kazanılması (m. 21-22)

Kişinin bir devletin vatandaşlığını, doğum dışında ve yetkili bir makamın kararına ihtiyaç olmaksızın, sadece talepte bulunarak kazanması, seçme hakkını kullanmak suretiyle vatandaşlığın kazanılmasıdır.⁵³ Bu halde yabancıнын, vatandaşlığını kazanmak istediği devletin

⁵⁰ Türkiye'nin taraf olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi başta olmak üzere bir çok milletlerarası sözleşmede çocuk yaşı on sekiz yaşın altı olarak tespit edilmiştir. Türk Medeni Kanunu (RG,, 8.12.2001-24607), Çocuk Koruma Kanunu (RG,, 15.7.2005-25876) ve Türk Ceza Kanunu (RG,, 12.10.2004-25611) açısından da çocuk, on sekiz yaşın altındaki kişidir.

⁵¹ <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil 01/ss1232m.htm> (14.11.2006).

⁵² Evlat edinme yoluyla Fransız vatandaşlığının kazanılmasında ikili bir ayırım yapılmaktadır. Tam evlat edinme ile basit evlat edinme. Basit evlat edinme halinde, farklı ihtimallere göre, üç ya da beş yaşındaki küçük evlatlığın vatandaşlık kazanması kabul edilmiştir (Fransız Code Civil m. 21-12). Alman hukukunda ise on sekiz yaşından küçük evlatlığın Alman kanunlarına göre evlat edinilmesi halinde Alman vatandaşlığını kazanması esası benimsenmiştir (Alman Vatandaşlık Kanunu m. 6). İtalyan Vatandaşlık Kanunu'nda ise küçüklerin ve hatta yetişkinlerin belli şartlarla evlat edinme yoluyla vatandaşlık kazanmaları hükmüne bağlanmıştır (m. 3 ve 9). Danimarka Vatandaşlık Kanunu'nda ise on iki yaşından küçük bir yabancı Danimarka vatandaşı tarafından evlat edinildiğinde bu devlet vatandaşlığını kazanabilmektedir (m. 2A). Fin Vatandaşlık Kanunu da on iki yaşın altındaki evlatlığın, evlat edinme işleminin Fin kanunlarına göre geçerli olması şartıyla vatandaşlık kazanmasını kabul etmiştir (m. 10).

⁵³ Bkz. Berki, DHH, s. 76; Göğer, s. 90 vd.

kanununda belirtilen şartlarla bu yönde bir irade beyanında bulunması yeterlidir.

TVK'da seçme hakkıyla vatandaşlığın kazanılması imkânı, ana ve/veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden küçüklere ve yabancı ile evlenmesi nedeniyle Türk vatandaşlığından ayrılan kadına tanınmıştır. Tasarıda yabancı ile akdedilen evliliğin neticesinde eşin vatandaşlığının kazanılması, Türk eş için vatandaşlıktan ayrılma sebebi olarak kabul edilmemiştir. Bu nedenle de seçme hakkıyla vatandaşlığı kazanacak kişiler sadece ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerdir. Tasarıya göre, 27. madde uyarınca ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden bu çocuklar ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığını kazanabilirler (m. 21). Tasarının 27. maddesi Türk vatandaşlığından çıkmanın eş ve çocuklara etkisini düzenlemektedir. Dolayısıyla, tasarı, TVK'na nazaran daha sınırlı bir gruba bu yoldan yararlanma imkânını tanımaktadır. Söz konusu 27. madde, ayrıca, seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılan kişilerin eş ve çocukları hakkında da uygulanacaktır (m. 35/2). Bu nedenle, seçme hakkını kullanarak vatandaşlıktan ayrılan kişilerin çocukları da 21. maddeden yararlanarak, seçme hakkıyla Türk vatandaşlığını kazanabilirler mi? Kanaatimizce, tasarının 21. maddesinin metninde bu konuda açık bir hükme yer verilmesi yerinde olacaktır. Eğer sadece vatandaşlıktan çıkan kişilerin çocuklarıyla sınırlı olarak bu hak tanınmak isteniyorsa, madde numarası vermekle yetinmeyip yolun ismi de açıkça yazılmalıdır.

TVK'na göre kanunda sayılan kişiler, Türk Medeni Kanunu'na göre reşit olmalarından itibaren bir yıl içinde seçme hakkını kullanmadırlar. Tasarıda hakkın kullanılacağı süre, üç yıl olarak belirlenmiştir. Ancak ilgilinin hangi kanuna göre ergin sayılacağı hakkında bir hükme yer verilmemiştir. Bu nedenle seçme hakkını kullanmak isteyen kişinin ergin olup olmadığı veya hakkın süresi içinde kullanılıp kullanılmadığını belirlemek üzere kanunlar ihtilafı kurallarına başvurulması icap eder. MÖHUK'nun 8. maddesi uyarınca ilgilinin milli hukukuna göre ergin sayılıp sayılmadığı araştırılmalıdır.

TVK'ya göre seçme hakkı İçişleri Bakanlığı'na gönderilmek üzere mahallin en büyük mülkiye amirliğine ve yabancı memleketlerde de Türkiye elçilik veya konsolosluklarına yazılı bildirimde bulunmak suretiyle kullanılır (m. 43). İçişleri Bakanlığı, seçme hakkının kullanılma-

sına ilişkin şartları tespit edecek olan makamdır. Tasarıda ise, seçme hakkının kullanılmasına ilişkin şartları tespit edecek makam ve başvuru şekline dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle bazı soruların cevaplanması gerekmektedir. Tasarının 38. maddesine göre vatandaşlıkla ilgili taleplerin ilgilinin ikamet ettiği yer valiliğine veya dış temsilciliklerimize bizzat veya vekâletnameyle yapılması gerekmektedir. O halde başvurunun yapıldığı merci mi seçme hakkının kullanılmasına ilişkin şartları tespit edecektir? İkinci olarak, 38. maddeye göre başvuru bizzat veya vekâletname ile yapılmaktadır. Dolayısıyla yazılı şekil şartından vazgeçilmekte, ilgilinin başvuru merciine sözlü beyanıyla, seçme hakkını kullandığı kabul edilebilecek midir? Benzer sorulara cevap aranması yerine tasarının 'ortak hükümler' başlıklı beşinci bölümüne, TVK da olduğu gibi, bir madde eklenerek bu hususların açıklığa kavuşturulması yerinde olacaktır.

Seçme hakkıyla Türk vatandaşlığının kazanılması, bu hakkın kullanılmasına dair şartların tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder (m. 22/1). Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığını kazanan kişilerin eşleri ve çocukları hakkında, TVK'nın çözümü benimsenmiş ve yetkili makam kararıyla vatandaşlığa alınmanın sonuçlarını düzenleyen hükümlerin uygulanması öngörülmüştür (m. 22/2).

Türk vatandaşlığını, seçme hakkını kullanan ana veya babalarına bağlı olarak kazanmış olan çocuklar da ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılabilirler (m. 34/1, d).

4. Özel Olarak Vatandaşlık Kazanma İmkanının Tanındığı Haller

Tasarının 43 ve 44. maddelerinde özel olarak bazı kişilere vatandaşlık kazanma imkanı tanınmıştır.

Tasarının 43. maddesi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarıyla ilgilidir. Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının bu isteklerini yazılı olarak bildirmeleri yeterlidir. Bu kolaylık mevcut TVK'da da ilgililere tanınmıştır. 2003 yılında 4862 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Değişiklik

Yapılmasına Dair Kanun⁵⁴ ile TVK'ya bir madde eklenmiştir. Eklenen bu maddeye göre *“Türk vatandaşlığına geçmek isteyen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları, yurt dışında ilgili Türk temsilciliklerine, yurt içinde ise valiliklere başvurarak Türk vatandaşı olmak istediklerini beyan ettikleri takdirde, Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanırlar”*. Görüldüğü üzere, seçme hakkıyla vatandaşlığın kazanılmasında olduğu gibi, kanunla ve belirtilen kişilerin sadece bu yönde irade açıklamalarıyla vatandaşlık kazanılmaktadır.

Tasarının 44. maddesinde ise TVK'na göre vatandaşlık kaybedenlerin yeniden vatandaşlığa alınmaları düzenlenmektedir. TVK'nun 25. maddede kaybettirme sebebi olarak saydığı bazı sebeplere tasarıda yer verilmemiştir. TVK'nun (a), (ç), (d) ve (e) bentleri uyarınca vatandaşlığını kaybetmiş olan kişiler milli güvenlik ve kamu düzeni açısından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak kaydıyla Bakanlar Kurulu kararıyla yeniden vatandaşlığa alınabilirler. Tasarının 44. maddesinde öngörülen yeniden vatandaşlığa alınma yolu, aynı tasarının 13. maddesinde olduğu gibi, ikamet şartına bağlı değildir.

IV. Sonuç

Muhtelif tarihlerde yapılan değişikliklerle Türk Vatandaşlığı Kanununun yapısı bozulmuş olmakla beraber, bu kanunun gözden geçirilerek tutarlı ve sistematik bir metin elde edilebileceği düşünülmektedir. Ancak gelişmeler bu yöntemin tercih edilmediğini göstermektedir. Hazırlanan tasarının ise, yukarıda da işaret edildiği gibi, üzerinde ciddi bir şekilde yeniden çalışma yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Tasarının bu haliyle kanunlaşmasının, sorunları azaltacağına daha da arttıracacağı ve bir çok karışıklığa sebebiyet vereceği ortadadır. Tasarının vatandaşlığın kazanılması hükümleri üzerinde yapılan düzeltmeler ve önerilerimiz aşağıda verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM: Türk Vatandaşlığının Kazanılması

Türk vatandaşlığının Kazanılması Halleri

MADDE 5- (1) Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır.

Doğumla Kazanılan Vatandaşlık

⁵⁴ RG,, 3.6.2003-25127.

MADDE 6- (1) Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Doğumla kazanılan vatandaşlık doğum anından itibaren hüküm ifade eder.

Soy Bağı

MADDE 7- (1) Türkiye içinde veya dışında Türk ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşdır.

(2) Türk ana ve yabancı babadan evlilik birliği dışında doğan çocuk Türk vatandaşdır.

(3) Türk baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk ise *Türk Hukuku uyarınca soy bağının kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır.*

Doğum Yeri

MADDE 8- (1) Türkiye’de doğan ve ana ve babasından doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşdır.

(2) Türkiye’de bulunmuş çocuk aksi sabit olmadıkça Türkiye’de doğmuş sayılır.

Sonradan Kazanılan Vatandaşlık

MADDE 9- (1) *Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı, evlenme, evlat edinme ve seçme hakkının kullanılması yollarından birisiyle sonradan kazanılabilir.*

Yetkili Makam Kararı ile Türk Vatandaşlığının Kazanılması

MADDE 10- (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.

(2) *Yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığı, genel olarak, istisnai hallerde, yeniden alınma veya evlenme yollarından birisiyle kazanılır.*

Genel Olarak Vatandaşlığa Alınma

MADDE 11- (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda;

a) Kendi milli kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve

ayırt etme gücüne sahip olmak,

b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye’de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,

c) Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,

ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmama-

d) İyi ahlak sahibi olmak,

e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,

f) Türkiye’de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,

g) Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama-

şartları aranır.

(2) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda, yukarıda sayılan şartlarla birlikte, taşıdıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartı da aranabilir. Bu takdirin kullanılmasına ilişkin esasların tespiti Bakanlar Kurulunun yetkisindedir.

İstisnai Olarak Vatandaşlığa Alınma

MADDE 12- (1) 11 inci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde aranan şartı taşımak kaydıyla Bakanlığın teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ile aşağıda belirtilen yabancılar Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

a) Türkiye’ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler,

b) Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler.

İkamet Şartı Aranmaksızın Yeniden Vatandaşlığa Alınma

MADDE 13- (1) 11 inci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde aranan şartı taşımak kaydıyla aşağıda belirtilen kişiler Türkiye’de ikamet etme süresine bakılmaksızın, Bakanlık kararıyla Türk vatandaşlığına yeniden alınabilirler.

a) Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler,

b) Ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybedenlerden 21 inci maddede öngörülen süre içerisinde seçme hakkını kullanmayanlar.

İkamet Şartına Bağlı Olarak Yeniden Vatandaşlığa Alınma

MADDE 14- (1) 11 inci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde aranan şartı taşımak ve Türkiye’de üç yıl ikamet etmek şartıyla aşağıda belirtilen kişilerden

a) 29 uncu madde uyarınca Türk vatandaşlığı kaybettirilenler Bakanlar Kurulu kararıyla,

b) 34 üncü madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılanlar Bakanlık kararıyla,

Türk vatandaşlığına yeniden alınabilirler.

İkamet ve Sürelerin Hesaplanması

MADDE 15- (1) Bir yabancı için ikamet, Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye’de oturmaktır. Türk vatandaşlığını kazanma talebinde bulunan bir yabancı başvuru için aranan ikamet süresi içinde toplam altı ayı geçmemek üzere Türkiye dışında bulunabilir. Türkiye dışında geçirilen süreler bu Kanunda öngörülen ikamet süreleri içinde değerlendirilir.

Türk Vatandaşlığının Evlenme Yoluyla Kazanılması

MADDE 16- (1) Bir Türk ile evlenme, doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahipleri hakkında 11 inci maddenin birinci fıkrasının (g) bendindeki şart aranır.

(2) Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde *evliliğin devamı şartı* aranmaz.

(3) *Evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde akitte hüsnüniyetli olan eş, Türk vatandaşlığını muhafaza eder.*

Vatandaşlık Başvuru İnceleme Komisyonu

MADDE 17- (1) 11 inci ve 16 ncı maddeler uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların başvuru için gerekli şartları taşıyıp taşımadık-

larının tespiti, illerde oluşturulan vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu tarafından yapılır. Komisyonun oluşumu ve çalışma esasları yönetmelikle belirlenir.

Yetkili Makam Kararı ve Evlenme ile Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında Usul ve Esaslar

MADDE 18- (1) 11 inci ve 16 ncı maddeler uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılardan başvuru için gerekli şartları taşıyanların adına vatandaşlık dosyası düzenlenerek Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça gerekli inceleme ve araştırma yapılır. 11 inci madde uyarınca başvuranlardan durumu uygun bulunanlar Bakanlar Kurulu kararıyla, 16 ncı madde uyarınca başvuranlardan durumu uygun bulunanlar ise Bakanlık kararıyla Türk vatandaşlığını kazanabilirler, uygun görülmeyenlerin talepleri ise Bakanlıkça reddedilir.

(2) 12, 13 ve 14 üncü madde uyarınca Türk vatandaşlığını kazanma işlemleri Bakanlıkça yürütülür. 12 inci madde ile 14 üncü maddenin (a) bendi uyarınca başvuranlardan durumu uygun bulunanlar Bakanlar Kurulu kararıyla; 13 üncü madde ile 14 üncü maddenin (b) bendi uyarınca başvuranlardan durumu uygun bulunanlar Bakanlık kararıyla Türk vatandaşlığını kazanabilirler; uygun görülmeyenlerin talepleri Bakanlıkça reddedilir.

Yetkili Makam Kararı ile Türk Vatandaşlığının Kazanılmasının Geçerliliği ve Sonuçları

MADDE 19- (1) Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin kararlar, karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

(2) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması eşin vatandaşlığına tesir etmez.

(3) *Küçük çocuklar Türk vatandaşlığına alınan ve velayetleri kendisinde bulunan ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.*

Türk Vatandaşlığının Evlat Edinilme ile Kazanılması

MADDE 20- (1) Bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen yedi yaşından küçük çocuk, *Türk hukukuna göre geçerli bir şekilde* evlat edinildiği tarihten itibaren Türk vatandaşlığını kazanır.

Türk Vatandaşlığının Seçme Hakkı ile Kazanılması

MADDE 21- (1) 27 nci madde uyarınca ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden çocuklar ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığını kazanabilirler. *Seçme hakkı, Bakanlığa gönderilmek üzere ilgilinin yurt içinde ikamet ettiği yer vâ-liliğine veya yurt dışında Türk dış temsilciliklerine yazılı bildirimde bulunmak suretiyle kullanılır.*

Türk Vatandaşlığının Seçme Hakkı ile Kazanılmasının Geçerliliği ve Sonuçları

MADDE 22- (1) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kazanılması, bu hakkın kullanılmasına dair şartların tespitine ilişkin Bakanlığın karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

(2) Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığını kazanan kişilerin eşleri ve çocukları hakkında 19 uncu madde hükümleri uygulanır.

TABLO 1. TVK ile Tasarının başlıklarının karşılaştırılması

TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU'NDA VATANDAŞLIĞIN KAZANILMASI	TASARIDA VATANDAŞLIĞIN KAZANILMASI
<p style="text-align: center;">BİRİNCİ BÖLÜM</p> <p style="text-align: center;">Türk Vatandaşlığının Kazanılması</p> <p>I. Kanun Yolu ile Kazanma</p> <p>1. Nesep ile</p> <p>A) Doğum</p> <p>B) Hal Değişikliği</p> <p>C) Evlat Edinme</p> <p>2. Doğum Yeri ile</p> <p>3. Evlenme ile</p> <p>II. Yetkili Makam Kararı ile Kazanma</p> <p>1. Vatandaşlığa Alınma Çeşitleri ve İkamet</p> <p>A) Genel Olarak Vatandaşlığa Alınma - m.6</p> <p>B) İstisnai Vatandaşlığa Alınma - m.7</p> <p>C) Yeniden Vatandaşlığa Alınma - m.8</p> <p>D) Yabancıнын İkameti - m. 9</p> <p>2. Bakanlar Kurulu Kararının Hükümü ve Vatandaşlığa Alınmada Usul</p> <p>A) Bakanlar Kurulu Kararının Hükümü – m.10</p> <p>B) Vatandaşlığa Alınmada Usul – m. 11</p> <p>III . Seçme Hakkı ile Kazanma</p> <p>1. Türk Vatandaşlığını Kaybeden Küçükler m. 12</p> <p>2. Evlenme ile Türk Vatandaşlığını Kaybeden Kadın – m. 13</p> <p>IV. Vatandaşlığı Kazanmanın Sonuçları</p> <p>1. Evlenmede Çocuklar – m. 14</p> <p>2. Vatandaşlığa Alınma</p> <p>A) Eş – m.15</p> <p>B) Çocuklar – m.16</p> <p>3. Seçme Hakkı ile Kazanma</p> <p>A) Türk Vatandaşlığını Seçen Kişinin Eşi ve Çocukları – m.17</p> <p>B) Türk Vatandaşlığını Seçen Kadının Çocukları – m. 18</p>	<p style="text-align: center;">İKİNCİ BÖLÜM</p> <p style="text-align: center;">Türk Vatandaşlığının Kazanılması</p> <p>Türk vatandaşlığının kazanılması halleri m.5</p> <p>Doğumla kazanılan vatandaşlık – m. 6</p> <p>Soy bağı – m. 7</p> <p>Doğum yeri – m. 8</p> <p>Sonradan kazanılan vatandaşlık - m. 9</p> <p>Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması – m. 10</p> <p>Başvuru için aranan şartlar - m. 11</p> <p>Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller - m.12</p> <p>Türk vatandaşlığının ikamet şartı aranmaksızın yeniden kazanılması - m. 13</p> <p>Türk vatandaşlığının ikamet şartına bağlı olarak yeniden kazanılması – m.14</p> <p>İkamet ve sürelerin hesaplanması – m. 15</p> <p>Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması – m. 16</p> <p>Vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu m.17</p> <p>Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasında usul ve esaslar – m. 18</p> <p>Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasının geçerliliği ve sonuçları - m. 19</p> <p>Türk vatandaşlığının evlat edinilme ile kazanılması – m. 20</p> <p>Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kazanılması – m. 21</p> <p>Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kazanılmasının geçerliliği ve sonuçları – m. 22</p>